

Rynek usług szkoleniowych z zakresu kompetencji cyfrowych dla osób z niepełnosprawnościami

dr Karolina Pawłowska-Cyprysiak^{a,b} (ORCID: 0000-0002-1349-6709)

dr Katarzyna Hildt-Ciupińska^a (ORCID: 0000-0002-1219-1671)

Fot. Freepik

Nowe technologie wpływają na rynek pracy, m.in. na potrzeby pracodawców i pracowników związane z różnymi umiejętnościami i wiedzą – zwłaszcza z kompetencjami cyfrowymi, które umożliwiają bezproblemowe funkcjonowanie w cyfrowym społeczeństwie. W kontekście kompetencji cyfrowych szczególną grupę stanowią osoby z niepełnosprawnościami. Niwelowanie nierówności cyfrowych i ograniczanie cyfrowego wykluczenia tej grupy wymaga wsparcia w postaci szkoleń, warsztatów czy kursów ułatwiających korzystanie z nowych technologii. W artykule przedstawiono wyniki analizy rynku szkoleniowego z zakresu kompetencji cyfrowych dla tej grupy docelowej.
Słowa kluczowe: niepełnosprawność, szkolenia, kompetencje cyfrowe, usługi szkoleniowe

Digital competence training services market for people with disabilities

New technologies affect the labor market, including the needs of employers and employees related to various skills and knowledge – especially digital competences that enable smooth functioning in a digital society. In the context of digital competences, people with disabilities constitute a special group. Eliminating digital inequalities and limiting the digital exclusion of this group requires support in the form of training, workshops or courses facilitating the use of new technologies. The article presents the results of the analysis of the training market in the field of digital competences for this target group.

Keywords: disability, trainings, digital competencies, training services

^aCentralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

^bKontakt: kapaw@ciop.pl.

Wstęp

Nowe technologie wpływają na kształtowanie się nowej rzeczywistości na rynku pracy, m.in. na potrzeby związane z różnymi umiejętnościami. Obecnie najważniejsze stają się umiejętności cyfrowe i kognitywne, pozwalające na współdziałanie z nowymi technologiami [1]. Uważa się również, że kompetencje cyfrowe należą do kluczowych elementów mających wpływ na innowacyjność Europy czy konkurencyjność rynkową [2], a we współczesnych realiach rynku pracy są jednym z podstawowych obszarów kompetencyjnych pracowników. Komisja Europejska wskazuje, że w ponad 90% miejsc pracy w Unii Europejskiej wymagane są co najmniej podstawowe umiejętności cyfrowe. Znaczenie kompetencji cyfrowych rośnie też w Polsce [3, 4], jednak w tym zakresie w naszym kraju istnieje ogromna luka. Według badań z 2017 r. co druga firma wskazała na braki w umiejętnościach cyfrowych pracowników, co negatywnie wpływa na cyfryzację przedsiębiorstwa i jego ogólny rozwój [4, 5]. Nie bez znaczenia jest fakt, że szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych oferuje niewiele przedsiębiorstw, co z kolei ogranicza możliwości wykorzystania potencjału, jaki nie się ze sobą gospodarka cyfrowa [4, 6].

Według raportu z badania przeprowadzonego w styczniu 2021 r. przez firmę ARC Rynek i Opinia na zlecenie portalu Pracuj.pl [7] Polacy mają świadomość tego, że kompetencje cyfrowe są ważne z punktu widzenia rynku pracy i że szybki postęp technologiczny będzie wpływał na konieczność nabywania i ciągłego rozwijania tych kompetencji. Należy bowiem pamiętać, że z czasem takie kompetencje się dewaluują [8] i trzeba je stale aktualizować poprzez szkolenia czy warsztaty. Analiza literatury wskazuje, że rozwój rynku usług szkoleniowych związanych z wykorzystaniem technologii komunikacyjno-informacyjnych będzie przebiegał dwutorowo. Z jednej strony będzie rozwijał umiejętności i ekspercką wiedzę z tego zakresu w odniesieniu do potrzeb i wymagań rynku pracy, a z drugiej – będzie się koncentrował na rozwoju podstawowych kompetencji cyfrowych osób dorosłych [9]. Jak jednak wskazują badania [10], obecnie takie szkolenia nie są satysfakcjonujące pod względem ich dostępności i intensywności, a te organizowane w firmach zazwyczaj są dostępne tylko dla wybranej grupy pracowników – głównie menedżerów. Badani pracownicy, pracodawcy i przedstawiciele związków zawodowych nie spodziewają się, że w najbliższej przyszłości wzrosną nakłady finansowe na takie szkolenia, a tym

samym – że zwiększy się ich intensywność czy dostępność [10].

Szczególną grupę w kontekście dyskusji o kompetencjach cyfrowych stanowią osoby z niepełnosprawnościami (OzN), borykające się z deficytami w różnych obszarach życia, mogącymi utrudniać nabycie i wykorzystanie tych umiejętności. Niepełnosprawność jest cechą determinującą ograniczenia w korzystaniu np. z internetu [11–13]. W porównaniu z osobami sprawnymi OzN wykorzystują mniej funkcji technologii internetowych [14, 15] i posiadają niższe kompetencje cyfrowe, czego konsekwencjami są wykluczenie społeczne i cyfrowe nierówności, a w końcu – wykluczenie cyfrowe [15–17].

Nierówności cyfrowe, które w przypadku OzN mogą mieć wiele przyczyn, znacznie ograniczają możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, zawodowym i kulturalnym. W efekcie tego dochodzi do podziałów społecznych oraz nierówności pod względem szans życiowych [17]. Niwelowanie nierówności cyfrowych i cyfrowego wykluczenia tej grupy wymaga wsparcia w formie szkoleń, warsztatów czy kursów ułatwiających korzystanie z nowych technologii [15]. Osoby z niepełnosprawnościami powinny mieć zapewnioną szansę uczestnictwa w kształceniu ustawicznym i regularną możliwość przekwalifikowywania się, by mogły konkurować w cyfrowym środowisku pracy [18, 19]. Jest to bardzo istotne, ponieważ – jak wskazują wyniki badań – OzN korzystające z nowych technologii mają kilka razy większe szanse na zdobycie i utrzymanie zatrudnienia [20].

Celem artykułu jest przedstawienie wyników analizy rynku szkoleniowego w kontekście rozwijania kompetencji cyfrowych OzN. Przeprowadzono ją na podstawie dostępnych ogłoszeń o takich szkoleniach oraz na podstawie wywiadów bezpośrednich, przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji szkolących OzN w zakresie kompetencji cyfrowych. Pod względem tematycznym oferowanych szkoleń rynek komercyjny w całości pokrywa obszary wskazywane przez pracodawców jako kluczowe. Z kolei instytucje, które wzięły udział w wywiadach bezpośrednich, wskazywały, że podejmują działania polegające na analizowaniu rynku szkoleń wzmacniających kompetencje cyfrowe i badaniu zapotrzebowania w tym zakresie, jednak oferowane przez nie tematy nie zaspokajają tego zapotrzebowania w pełni.

Materiał i metoda badawcza

Analizę rynku szkoleń przeprowadzono na podstawie dostępnych ogłoszeń

o takich szkoleniach oraz na podstawie wywiadów bezpośrednich z przedstawicielami instytucji szkolących OzN w zakresie kompetencji cyfrowych. Na potrzeby tych wywiadów opracowano kwestionariusz, który zawierał pytania dotyczące m.in.:

- oferowanych kursów,
- metod wykorzystywanych w szkoleniach,
- sposobów weryfikacji wiedzy uzyskanej przez uczestników na szkoleniach,
- motywacji OzN do uczestniczenia w takich szkoleniach,
- oceny poziomu wiedzy OzN z zakresu kompetencji cyfrowych,
- trudności w szkoleniu OzN w zakresie kompetencji cyfrowych i sposobów na radzenie sobie z tymi trudnościami.

W grupie osób biorących udział w wywiadach bezpośrednich znalazło się 35 przedstawicieli instytucji szkolących OzN w zakresie kompetencji cyfrowych, które działały na terenie całego kraju i uprzednio wyraziły chęć wzięcia udziału w badaniu.

Z kolei w celu przeprowadzenia analizy rynku szkoleniowego dokonano przeglądu ogłoszeń dotyczących szkoleń z zakresu kompetencji cyfrowych oferowanych OzN przez firmy komercyjne i organizacje pozarządowe.

Wyniki wywiadów bezpośrednich

Instytucjami, których przedstawiciele wzięli udział w wywiadach bezpośrednich, w przeważającej większości były fundacje lub organizacje pozarządowe. Biorąc pod uwagę czas prowadzenia przez nie działalności na rynku szkoleniowym, najdłuższy staż wyniósł 36 lat, a najkrótszy – dwa lata. W obszarze kompetencji cyfrowych większość firm działała od kilku do kilkunastu lat.

W ramach swojej działalności szkoleniowej badane instytucje organizują szkolenia z zakresu:

- obsługi technologii informacyjnych i komunikacyjnych,
- dostępności i projektowania rozwiązań przeznaczonych dla OzN,
- aktywizacji zawodowej i funkcjonowania w środowisku pracy,
- radzenia sobie w życiu codziennym,
- rozwijania pasji, umiejętności itp.

Kursy są dostosowane do specyficznych potrzeb uczestników i do wielu różnych grup odbiorców: dzieci, młodzieży, dorosłych, specjalistów, seniorów i OzN. W przypadku grupy OzN szkolenia są skierowane na: wspieranie tych osób w staniu się pełnoprawnymi uczestnikami społeczeństwa, ich integrację społeczną,

umożliwienie im rozwoju osobistego i zawodowego, wspieranie ich samodzielności i poprawę jakości ich życia. Ponadto w ofercie szkoleń znajdują się kursy mające na celu aktywizację zawodową OzN, np. kursy pomagające OzN w zdobywaniu nowych kwalifikacji, podnoszeniu kompetencji i przygotowaniu do wyzwań na rynku pracy. Niektóre z instytucji oferowały doradztwo zawodowe ($N=5$), wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i pedagogiczne ($N=1$), jak również krzewiły ideę wolontariatu oraz promowały kulturę, sztukę i tradycję ($N=1$).

Preferowana przez OzN tematyka szkoleń z kompetencji cyfrowych

Na pytanie o to, jakie szkolenia z zakresu rozwijania kompetencji cyfrowych najczęściej wybierają OzN, przedstawiciele badanych instytucji wymieniali takie obszary tematyczne, jak:

- dostępność cyfrowa;
- projektowanie stron internetowych, aplikacji i innych rozwiązań cyfrowych;
- podstawy obsługi komputera (obsługa pakietów biurowych – Word, Excel, Power Point, zarządzanie pocztą elektroniczną);
- prowadzenie działalności online;
- obsługa narzędzi do pracy zdalnej;
- obsługa oprogramowania do zarządzania projektami;
- praktyczne wykorzystanie narzędzi cyfrowych w codziennym życiu;
- marketing internetowy;
- e-commerce;
- bezpieczne korzystanie z internetu, podstawy bezpieczeństwa informacyjnego;
- obsługa internetu;
- obsługa technologii wspomagających;
- druk 3D;
- obróbka materiałów multimedialnych;
- obsługa aplikacji wspierających poszukiwanie pracy;
- obsługa mediów społecznościowych;
- obsługa Google Ads;
- reklama cyfrowa.

Spośród badanych instytucji 17 deklaroowało, że zakres tematyczny oferowanych przez nie szkoleń z kompetencji cyfrowych był identyczny zarówno dla OzN, jak i dla osób bez orzeczenia o niepełnosprawności, a 18 – że w przypadku OzN zakres szkoleń jest podobny lub zbliżony do szkoleń dla pozostałych odbiorców, ale przede wszystkim jest dostosowany do potrzeb tej grupy. Zdecydowana większość instytucji szkolących ($N=24$) weryfikowała i modyfikowała program szkoleń z zakresu kompetencji cyfrowych na podstawie prowadzonych analiz rynku,

aby lepiej odpowiadać na jego aktualne potrzeby oraz rozwijać u kursantów kompetencje i umiejętności, które w danym momencie są najbardziej pożądane.

Rodzaje szkoleń i metody szkoleniowe

Większość badanych instytucji wskazywała, że prowadzi szkolenia stacjonarne ($N=29$), z czego 22 organizują również szkolenia online, a jedna dodatkowo prowadzi szkolenia w trybie hybrydowym. Trzy instytucje oferowały tylko szkolenia zdalne, a jedna zdecydowała się wyłącznie na model hybrydowy. Biorąc pod uwagę formę szkolenia, instytucje wskazywały, że prowadzą wykłady ($N=20$) i ćwiczenia praktyczne ($N=23$) lub zapewniają dostęp do platformy e-learningowej ($N=12$). Większość instytucji szkolących ($N=32$) udostępnia swoim kursantom materiały umożliwiające samokształcenie dostosowane do potrzeb uczestników. Materiały te obejmują zarówno tradycyjne notatki, jak i nowoczesne zasoby cyfrowe – interaktywne ćwiczenia i kursy wideo. Jedna z instytucji udostępnia takie materiały na życzenie, a dwie instytucje nie udostępniają ich w ogóle.

Dostępność materiałów szkoleniowych i szkoleń stacjonarnych

Instytucje szkolące ($N=23$) deklarowały dostępność materiałów szkoleniowych dla OzN, uwzględniających zwłaszcza ich potrzeby sensoryczne – m.in. dzięki zastosowaniu takich rozwiązań, jak:

- powiększona czcionka i odpowiednie kontrasty,
- forma audio – materiały czytane przez lektora,
- forma łatwego do czytania tekstu,
- wykorzystanie oprogramowania tyflograficznego.

Do niedostosowania materiałów edukacyjnych do potrzeb OzN przyznało się siedem instytucji, przy czym dwie z nich wyraziły gotowość do wprowadzenia odpowiednich udogodnień.

Z kolei 19 przedstawicieli instytucji szkolących deklaroowało podejmowanie takich działań w celu zwiększenia dostępności szkoleń stacjonarnych dla OzN, jak zapewnienie tłumacza języka migowego, asystenta szkoleń, wolontariuszy, którzy w razie potrzeby udzielą pomocy, oraz wsparcia medycznego i psychologicznego, a także zachęcanie kursantów do udziału w szkoleniach z opiekunami lub towarzyszami. Mniej niż jedna trzecia (11) instytucji szkolących nie zapewnia specjalnej

dostępności szkoleń stacjonarnych dla OzN i tylko niektóre z nich umożliwiają OzN uczestnictwo w szkoleniach z opiekunem.

Szkolenia OzN – trudności i sposoby ich pokonywania

Przedstawiciele podmiotów organizujących szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych zwracali uwagę na takie bariery występujące po stronie OzN, jak: poczucie niższości i wykluczenia, niedostateczna motywacja i chęć do nauki (co wynika m.in. z oddalenia od życia społecznego), lęk przed technologią, brak wiary we własne możliwości oraz przekonanie, że nie wszystkie zadania są dla OzN wykonalne. Wśród innych trudności związanych ze szkoleniami dla OzN wymieniali ponadto: bariery przestrzenne; brak wsparcia finansowego; niewystarczające dofinansowanie do sprzętu, który jest niezbędny dla OzN; brak dostępu do technologii asystujących; niedostosowanie aplikacji i stron internetowych do potrzeb OzN, co utrudnia pełne wykorzystanie tych narzędzi; trudności z przemieszczaniem się uczestników kursów.

Jako sposoby radzenia sobie z tymi trudnościami wskazywano:

- tworzenie przyjaznego i wspierającego środowiska, w którym każda osoba czuje się równo traktowana i szanowana, budowanie atmosfery akceptacji i szacunku;
- zapewnianie możliwości rozwijania umiejętności na równi z innymi;
- korzystanie z różnorodnych form dofinansowania i programów wsparcia, które pozwalają na dostosowanie infrastruktury do potrzeb OzN;
- pozyskiwanie wsparcia finansowego z różnych źródeł, co pozwala na zakup nowoczesnego sprzętu i technologii;
- odpowiednie wyposażenie przestrzeni szkoleniowej w meble i urządzenia;
- zapewnienie wsparcia psychologicznego;
- dostosowywanie zadań do możliwości OzN;
- budowanie u OzN pewności siebie;
- zapewnienie wsparcia w formie materiałów edukacyjnych;
- pokazanie OzN, że nie są wykluczone, że mogą być pełnoprawnymi uczestnikami świata cyfrowego i że ich zdolności mogą być wartościowe na rynku pracy;
- dostosowanie tempa nauki do możliwości OzN;
- współpracę z ekspertami, aby w odpowiedni sposób dostosować ofertę szkoleniową do potrzeb OzN;
- zapewnienie szkoleń online.

Wyniki analizy rynku usług szkoleniowych

Ogłoszeń o szkoleniach z zakresu kompetencji cyfrowych, adresowanych do różnych grup odbiorców (zarówno do dzieci, jak i dorosłych), jest wiele, ponieważ wiele podmiotów zajmuje się edukacją w tym obszarze. Jednak w przypadku szkoleń dla OzN sytuacja wygląda inaczej – tej grupie najczęściej oferowane jest wsparcie związane z aktywizacją zawodową oraz podnoszeniem kompetencji społecznych i technicznych, a znacznie rzadziej – wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji cyfrowych.

Oferta firm komercyjnych

Dane dotyczące szkoleń z szeroko rozumianych kompetencji cyfrowych, organizowanych przez firmy komercyjne, pozyskano z serwisu Szkolenia.com. Ta baza zawiera ofertę 831 firm szkoleniowych i doradczo-szkoleniowych, którą przeanalizowano w całości.

Szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych oferowało 165 firm. Jeśli chodzi o tematykę szkoleń, obejmowała ona bardzo różnorodne zagadnienia – od podstawowych kwestii związanych z obsługą komputera, przez programowanie, po problematykę cyberbezpieczeństwa, sztucznej inteligencji i wykorzystanie cyfrowych narzędzi w różnych gałęziach gospodarki. Szkolenia te mają charakter komercyjny i w związku z tym są odpłatne.

W opisie grupy (bardzo ogólnikowym), która może skorzystać z takich szkoleń, nie ma informacji o zapewnieniu dostępności dla OzN. Szkolenia mają formę otwartą (każdy może z nich skorzystać) oraz formę zamkniętą (szkolenia szyte na miarę – przygotowywane zgodnie z wymaganiami zamawiającego). Jedynie siedem ofert analizowanych firm bezpośrednio wskazywało, że szkolenia są również przeznaczone dla OzN, przy czym: jedna firma oferowała szkolenia specjalnie dla tej grupy odbiorców, w przypadku jednej firmy szkolenia prowadzone dla OzN stanowiły element projektu dofinansowanego z UE (posiadanie niepełnosprawności było kryterium premiującym uczestnictwo), jedna oferta pochodziła od szkoły zawodowej, która prowadzi szkolenia (w tym dla OzN) dodatkowo, natomiast oferty pozostałych firm obejmowały szkolenia kwalifikujące się do dofinansowania przez Krajowy Fundusz Szkoleniowy (w tym przypadku OzN są grupą wskazaną jako ta, która może otrzymać dofinansowanie).

Oferta fundacji i organizacji działających na rzecz OzN

Szkolenia dotyczące szeroko pojętych kompetencji cyfrowych organizowane przez fundacje i organizacje działające na rzecz OzN przeanalizowano na podstawie danych zamieszczonych na portalu organizacji pozarządowych ngo.pl oraz informacji zawartych na stronach internetowych poszczególnych podmiotów. Fundacje i organizacje prowadzące szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych dla OzN wyszukano za pomocą dostępnej na stronie ngo.pl wyszukiwarki, wpisując następujące frazy kluczowe:

- *organizacje dla osób z niepełnosprawnością* – uzyskano 41 wyników; spośród tych 41 organizacji dziewięć prowadzi szkolenia związane z rozwojem kompetencji cyfrowych (dwie mają te szkolenia w stałej ofercie, pięć prowadzi je w ramach działań projektowych, a dwie – w ramach warsztatów terapii zajęciowej);
- *niepełnosprawność* – uzyskano 100 wyników; spośród tych 100 organizacji trzy oferują szkolenia związane z rozwojem kompetencji cyfrowych – jedna prowadzi je w ramach warsztatów terapii zajęciowej, jedna udostępnia materiały e-learningowe, a jedna nie podaje dokładnej informacji, w jaki sposób prowadzi te szkolenia;
- *rozwój kompetencji* – uzyskano 136 wyników; spośród tych 136 organizacji sześć prowadzi szkolenia związane z rozwojem kompetencji cyfrowych (dwie organizują szkolenia dla dzieci, a jedna dla młodzieży) – dwie z nich włączają w te działania OzN, a cztery nie podają informacji o włączeniu tej grupy w swoje działania.

Szkolenia z zakresu rozwijania szeroko pojętych kompetencji cyfrowych w głównej mierze są prowadzone na zasadzie projektowej. W wielu ofertach nie sprecyzowano, do jakiej konkretnie grupy OzN (z jakiego rodzaju niepełnosprawnością) dana oferta jest skierowana. Może się to wiązać z faktem, że organizatorzy szkoleń chcą spełnić wymagania grantowe, np. dotyczące określonej liczby OzN zaproszonych do projektu. Wydaje się jednak, że przeważająca większość ofert jest skierowana do osób z niepełnosprawnością ruchową. Dla osób z innymi rodzajami niepełnosprawności, np. z niepełnosprawnością wzroku bądź intelektualną, są dostępne pojedyncze oferty (przygotowane np. przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną).

Tematyka szkoleń z zakresu kompetencji cyfrowych, kierowanych do osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności,

obejmuje m.in.: obsługę komputera, korzystanie z oprogramowania użytkowego oraz internetu, marketing internetowy, Google Ads, programowanie HTML, podstawy technologii internetowych, tworzenie zasobów informacyjnych i dzielenie się nimi, zarządzanie swoim wizerunkiem i informacjami o sobie, dostępność stron WWW, podstawy tworzenia i administrowania stronami WWW, grafikę komputerową oraz nabywanie umiejętności cyfrowych, które ułatwiają codzienne funkcjonowanie (robienie zakupów online, e-zdrowie itp.).

Szczególną grupę stanowią osoby z niepełnosprawnością narządu wzroku, które wymagają dostosowania szkoleń do ograniczeń sensorycznych. Biorąc pod uwagę specyficzne potrzeby tych osób, oferuje się im dodatkowo szkolenia z zakresu:

- obsługi komputera i internetu przy życiu programów powiększających lub udźwiękowiających,
- oprogramowania udźwiękowiającego,
- oprogramowania powiększającego,
- oprogramowania udźwiękowiająco-powiększającego,
- oprogramowania OCR/OBR,
- oprogramowania użytkowego – obsługi z wykorzystaniem programów udźwiękowiających i/lub powiększających.

Podsumowanie

Analizując wyniki wywiadów bezpośrednich, przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji szkolących OzN w zakresie kompetencji cyfrowych, oraz rynek usług szkoleniowych, można zauważyć, że niewiele podmiotów oferuje kursy czy szkolenia z zakresu kompetencji cyfrowych przeznaczone dla OzN. W ofertach podmiotów komercyjnych brakuje informacji o dostępności szkoleń dla OzN, natomiast szkolenia oferowane tej grupie przez fundacje działające na rzecz OzN najczęściej są organizowane w ramach działań projektowych. Jeśli chodzi o tematykę oferowanych szkoleń z zakresu kompetencji cyfrowych, można zauważyć, że w porównaniu z ofertą fundacji podmioty komercyjne proponują szkolenia o tematyce dostosowanej do potrzeb rynku i znacznie bardziej rozbudowanej (np. uzupełnionej o zagadnienia dotyczące automatyzacji pracy czy sztucznej inteligencji).

Osoby z niepełnosprawnościami wybierają szkolenia z kompetencji cyfrowych o bardzo różnej tematyce szczegółowej – od podstawowej obsługi komputera poprzez projektowanie stron WWW czy aplikacji, obróbkę materiału multimedialnego, marketing internetowy czy obsługę technologii wspomagających.

Fot. Freepik

Zakres tematyczny szkoleń nie do końca jednak umożliwia uczestnikom nabycie kompetencji, które – jak wskazują dane z literatury – pracodawcy uznają za kluczowe na współczesnym rynku pracy. Szkolenia te najczęściej mają formę warsztatów stacjonarnych, online lub hybrydowych – niezależnie od tego, czy są oferowane przez instytucje komercyjne, fundacje czy organizacje działające na rzecz OzN. Sami zainteresowani, czyli OzN, podkreślają, że łączenie szkoleń z warsztatami jest najbardziej efektywne w podnoszeniu kompetencji cyfrowych.

Aby wyrównać szanse edukacyjne OzN, należy kierować do nich wiele form wsparcia, obejmującego m.in. odpowiednie narzędzia, szeroko pojętą dostępność czy wsparcie psychologiczne, które jest szczególnie ważne, ponieważ dzięki zbudowaniu pewności siebie i zrozumieniu siebie oraz swoich potrzeb OzN są bardziej zmotywowane do rozwijania kompetencji zawodowych. Niestety, świadomość społeczna na temat OzN, w tym ich możliwości, ograniczeń i potrzeb, wciąż jest niska i stanowi jedną z przeszkód utrudniających szersze uczestnictwo OzN w różnorodnych szkoleniach. Nadal więc należy podejmować działania z zakresu edukacji społecznej,

a zwłaszcza promować tolerancję, akceptację i włączenie społeczne.

Zrealizowano na podstawie wyników VI etapu programu wieloletniego pn. „Rządowy Program Poprawy Bezpieczeństwa i Warunków Pracy”, finansowanego w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Projekt nr IVPN.04 pt. „Kompetencje cyfrowe osób z niepełnosprawnościami w kontekście wymagań na współczesnym rynku pracy”. Koordynator programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Rynek pracy, edukacja, kompetencje. Aktualne trendy i wyniki badań (czerwiec 2022), PARP, 2023, <https://www.parp.gov.pl/publikacje/publication/rynek-pracy-edukacja-kompetencje-aktualne-trendy-i-wyniki-badan-styczen-2023>.
- [2] *The 2018 International Computer and Information Literacy Study (ICILS). Main findings and implications for education policies in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019; doi: 10.2766/584279, <https://education.ec.europa.eu/document/the-2018-international-computer-and-information-literacy-study-icils-main-findings-and-implications-for-education-policies-in-europe>.
- [3] Rogacka M., *Kompetencje cyfrowe w miejscu pracy – perspektywa pracowników i pracodawców*, „E-mentor”, 2022, 5(97): 53–64; doi: 10.15219/em97.1591.

[4] Pawłowska-Cyprysiak K., Hildt-Ciupińska K., *Kompetencje cyfrowe wymagane na współczesnym rynku pracy – perspektywa pracodawcy*, „Media i Społeczeństwo”, 2024, 20(1/zeszyt 1): 257–273; doi: 10.5604/01.3001.0054.6527.

[5] Wołoch R., Śledziewska K., *Wpływ zmian technologicznych na pracowników sektora bankowego*, Warszawa: DELab UW, 2018.

[6] *Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) na 2022 r. Polska*, Komisja Europejska, 2022, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-poland>.

[7] *Cyfrowa ewolucja kariery. Technologie w pracy w oczach Polaków. Raport Pracuj.pl*, [online:] <https://media.pracuj.pl/presskits/cyfrowa-ewolucja-kariery-technologie-w-pracy-w-oczach-polakow>.

[8] Czernski W.M., *Wykluczenie cyfrowe jednym z problemów edukacji doby cyfrowej*, „Rozprawy Społeczne”, 2020, 14(3): 63–75.

[9] Zdonek D., *Rozwój rynku usług szkoleniowych z zakresu ICT, w kontekście potrzeb edukacyjnych społeczeństwa informacyjnego*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie”, 2015, 86: 181–192.

[10] Ziomek A., *Rozwój kompetencji cyfrowych w gospodarce 4.0 na przykładzie województwa wielkopolskiego*, „Rynek Pracy”, 2020, 3(174): 16–25.

[11] Nowak P.A., *Włączenie cyfrowe jako element polityki społecznej*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, 2016, 17(4), cz. 2: 161–173.

[12] Newman L. et al., *Applying a critical approach to investigate barriers to digital inclusion and online social networking among young people with disabilities*, „Information Systems Journal”, 2017, 27(5): 559–588.

[13] Garwol K., *Stopień umiejętności korzystania z technologii cyfrowych a wykluczenie społeczne na przykładzie osób niepełnosprawnych, starszych i ubogich*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, 2019, 58(2): 47–68.

[14] Dobranska K., Hargittai E., *Unrealized potential: Exploring the digital disability divide*, „Poetics”, 2016, 58: 18–28.

[15] Zuchowska-Skiba D., *Wykluczenie cyfrowe osób z niepełnosprawnościami – perspektywy badawcze*, [w:] G. Ciałek, J. Niedbalski, D. Zuchowska-Skiba [red.], *Jak badać zjawisko niepełnosprawności. Szanse i zagrożenia założeń teoretycznych i metodologicznych studiów nad niepełnosprawnością*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2020.

[16] Glencross S. et al., *Internet use by People with Intellectual Disability: Exploring Digital Inequality – A Systematic Review*, „Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking”, 2021, 24(8): 503–520.

[17] Jarczyńska J., *Potencjał i sprawność technologii informacyjno-komunikacyjnych w ograniczaniu stygmatu niepełnosprawności*, „Niepełnosprawność i Rehabilitacja”, 2022, 4: 149–159.

[18] Samant Raja D. et al., *Bridging the ICT and ICT-AI digital divide for work: Lessons from the United States*, Proceedings of the 1st Entelis Seminar, Bologna, Italy, November 27, 2014, <http://www.entelis.net>.

[19] Samant Raja D., *Bridging the Disability Divide through Digital Technologies. Background Paper for the 2016 World Development Report: Digital Dividends*, World Bank Group, 2016.

[20] Batorski D., Płoszaj A., *Diagnoza i rekomendacje w obszarze kompetencji cyfrowych społeczeństwa i przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu w kontekście zaprogramowania wsparcia w latach 2014–2020*, Warszawa 2012, https://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/3513/ekspertyza_mrr_kompetencje-cyfrowe_2014-2020.pdf.

Bezpieczeństwo i zdrowie w pracy dotyczy każdego. Jest dobre dla ciebie. Dobre dla firmy.

„Zdrowe i bezpieczne miejsca pracy” Kampania na lata 2023-2025

www.healthy-workplaces.eu

